

บทที่ 4 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันวินาศภัย (จำนวนข้อสอบ 70 ข้อ)

- 4.1 หลักการประกันวินาศภัย
- 4.2 ประกันอัคคีภัยและประกันความเสี่ยงภัยทรัพย์สิน
- 4.3 ประกันภัยรถยนต์ (ภาคบังคับและภาคสมัครใจ)
- 4.4 ประกันภัยทางทะเลและขนส่ง
- 4.5 ประกันภัยเบ็ดเตล็ด

4.1 หลักการประกันวินาศภัย (จำนวนข้อสอบ 14 ข้อ)

1. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of Insurable Interest)

หมายถึง ส่วนได้เสียที่อาจเอาประกันภัยได้ กล่าวคือ ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีกรรมสิทธิ์ สิทธิประโยชน์ หรือความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยในขณะที่ทำสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกัน = ไม่ผูกพันคู่สัญญา

เหตุผลและความสำคัญของการมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยคือ

- (1) ช่วยมิให้การประกันภัยเป็นการพนัน เพราะการที่บุคคลใดเอาประกันภัยในสิ่งที่เขาไม่มีความเกี่ยวข้อง เขาย่อมไม่ได้รับความเสียหายเมื่อสิ่งนั้นถูกทำลายหรือเสียหาย ฉะนั้น การที่เขาได้รับค่าสินไหมทดแทนเมื่อเกิดความเสียหายนั้นย่อมไม่ถูกต้อง
- (2) เพื่อป้องกันวัตถุที่เอาประกันภัยไม่ให้เกิดความเสียหายโดยจงใจ

*****เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์จากการประกันภัย*****

2. หลักสุจริตใจอย่างยิ่ง (Utmost Good Faith)

- ❖ การเปิดเผยข้อความจริง
 - ❖ การไม่แถลงข้อความเท็จ
 - ❖ การปฏิบัติตามข้อรับรอง
- *** หากฝ่าฝืน กรรมธรรม์ตกเป็นโมฆียะ ***

***** หลักสุจริตต่อกันอย่างยิ่งตามกฎหมายประกันภัย หมายถึง การกระทำของผู้เอาประกันภัย *****

***** หลักสุจริตใจอย่างยิ่งเป็นหลักที่ใช้บังคับ ทั้งผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย *****

3. หลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความจริง (Principle of Indemnity)

หมายถึง หลักการชดเชยค่าเสียหายตามที่เสียหายจริง โดยจะชดเชยตามความเสียหายที่เป็นจริงเท่านั้น ทั้งนี้จะต้องไม่เกินจำนวนเงินเอาประกันภัย เพื่อมิให้ผู้เอาประกันภัยมีกำไรจากการประกันภัย

- ❖ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (Claim) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัยได้เรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดเชยค่าเสียหายให้โดยที่ความเสียหายดังกล่าวต้องเป็นผลมาจากภัยที่ได้เอาประกันภัยไว้
- ❖ หลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทน
 1. กำหนดความเสียหาย ณ สถานที่และในเวลาที่เกิดภัยขึ้น
 2. ต้องเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง
 3. ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้
- ❖ วิธีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน
 1. จ่ายเป็นตัวเงิน
 2. ซ่อมแซม
 3. หาของมาทดแทน คือ วิธีการหาสิ่งที่เป็นประเภท ชนิด และคุณภาพอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินที่เอาประกันภัย เช่น การเปลี่ยนไฟท้ายรถที่ถูกชนแตก
 4. ทำให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น โรงงานถูกไฟไหม้หรือระเบิดเสียหายทั้งหมด ผู้รับประกันภัยจะก่อสร้างโรงงานนั้นขึ้นใหม่ เพื่อให้โรงงานนั้นสามารถใช้ประโยชน์ได้เหมือนเดิม

ความรู้เพิ่มเติม

สินไหมกรุณา (Ex-Gratia payment) หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยจ่ายให้แก่ผู้เรียกร้องค่าเสียหายแม้ว่าจะมีความเห็นว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบตามเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันภัย เช่น หากวินาศภัยที่เกิดขึ้นไม่อยู่ในความรับผิดชอบสัญญาประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันภัยอาจจำเป็นต้องตกลงจ่ายเงินไปจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นการปิดการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

4. หลักการรับช่วงสิทธิ (Subrogation) ***เป็นหน้าที่ของผู้รับประกันภัย***

หมายถึง หลักการให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยไปเรียกร้องค่าเสียหายคืนจากผู้ทำละเมิด (เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เท่านั้น) เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ผู้ก่อให้เกิดวินาศภัยต้องมีใช้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับผลประโยชน์

*** สัญญาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยจะรับช่วงสิทธิไม่ได้คือ ประกันชีวิต ***

การรับช่วงสิทธิ

- ❖ ผู้รับประกันภัยรับช่วงสิทธิได้ ในกรณีวินาศภัยเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก
- ❖ การรับช่วงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ไม่ใช่หน้าที่ของผู้เอาประกันภัย
- ❖ สัญญาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยจะรับช่วงสิทธิไม่ได้ คือ ประกันชีวิต

การจ่ายค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ไม้อาจรับช่วงสิทธิได้

- ❖ สำคัญผิดในกรณีมีส่วนได้เสียในวัตถุที่เอาประกันภัย
- ❖ สำคัญผิดว่ากรรมธรรม์ประกันภัยมีผลบังคับในขณะที่เกิดวินาศภัย
- ❖ การจ่ายค่าสินไหมทดแทน โดยไม่มีความรับผิดชอบตามสัญญา

5. หลักการร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (หลักการเฉลี่ย) (Contribution)

- ❖ มีผู้รับประกันภัยตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป
- ❖ ให้ความคุ้มครองภัยชนิดเดียวกัน
- ❖ มีวัตถุที่เอาประกันภัยเดียวกัน

6. หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate Cause)

หมายถึง ต้นเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายโดยตรง หรือเป็นเหตุต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนที่ทำให้เกิดความเสียหาย

4.1 หลักการประกันวินาศภัย (จำนวนข้อสอบ 14 ข้อ)

ความเสี่ยงภัย (Risk)

โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่แน่นอนขึ้นในอนาคตและจะนำมาซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจ เช่น โอกาสที่โรงงานจะถูกไฟไหม้, โอกาสที่จะถูกฟ้าผ่า ฯ มิใช่ เป็นภัยที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ประเภทความเสี่ยงภัย

1. การเสี่ยงภัยที่แท้จริง (Pure Risk) คือ โอกาสที่จะเกิดความเสียหายถ้ามีภัยเกิดขึ้น เช่น อัคคีภัย ฟ้าผ่า น้ำท่วม เป็นต้น
2. ความเสี่ยงภัยจำเพาะ (Particular Risk) คือ ความเสี่ยงภัยที่มีผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหายจำเพาะเจาะจงต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือ กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะเท่านั้น
3. ความเสี่ยงภัยคงที่ (Static Risk) คือ ความเสี่ยงภัยจากสาเหตุอื่นๆ ที่ไม่ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ เช่น ภัยธรรมชาติ
4. ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันภัย (Insurable Risk) คือ ความเสี่ยงภัยที่มีลักษณะเป็นความเสี่ยงภัยแท้จริง และเป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบเฉพาะบุคคล

ภัย (Peril)

สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย

- ❖ สาเหตุความเสียหายจากธรรมชาติ (Natural Perils) เช่น ไฟไหม้ ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว
- ❖ สาเหตุความเสียหายจากบุคคล (Human Perils) เช่น การลอบวางเพลิง
- ❖ สาเหตุความเสียหายจากเศรษฐกิจ (Economic Perils) เช่น สภาพเงินเฟ้อ

สภาวะภัย (Hazard)

สภาพหรือเงื่อนไขที่ทำให้ภาวะการณ์ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดภัยมากขึ้น หรือลดน้อยลง

- ❖ สภาวะภัยทางด้านกายภาพ (Physical Hazard) สภาพส่งเสริมให้เกิดความเสียหายหรือสูญเสียที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือเกิดจากตัววัตถุที่เอาประกันภัยเอง เช่น บ้านไม้ บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ อยู่ในชุมชนแออัด (เพิ่มโอกาสความเสียหายจากการเกิดไฟไหม้)
- ❖ สภาวะภัยทางด้านศีลธรรม / คุณธรรม (Moral Hazard) สภาพส่งเสริมให้เกิดความเสียหายหรือสูญเสียโดยเจตนาทุจริตของผู้เอาประกันภัย เช่น การวางเพลิง

การกระทำโดย “ทุจริต” หมายถึง

1. การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยตนเอง หรือ
2. การรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อตนเอง

เช่น การเผาทรัพย์สินเอาประกัน (ลอบวางเพลิงจากผู้เอาประกันภัย)

ผล : ทำให้ผู้รับประกันภัยเสียหายในการรับประกัน

- ❖ สภาวะภัยทางจริยธรรม / อุปนิสัย (Morale Hazard) เป็นการกระทำที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อ ไม่เจตนา ขาดความระมัดระวังในการป้องกันภัยตามสมควร เช่น เผลอสูบบุหรี่บนเตียงนอน ไม่ดับธูปก่อนนอน เป็นต้น

ข้อแตกต่าง ระหว่างสภาวะภัยทางคุณธรรมกับสภาวะภัยทางอุปนิสัย คือ

- สภาวะภัยทางคุณธรรม = กระทำโดยเจตนา
- สภาวะภัยทางอุปนิสัย = เกิดจากความประมาทเลินเล่อ ไม่เจตนา

ตัวอย่าง นายอำนาจถูกฟ้าผ่า ในขณะที่กำลังเดินอยู่กลางทุ่งโล่งขณะฝนตก โดยที่ใต้ใส่สร้อยคอทองคำหนัก 2 บาท

ความเสี่ยงภัย (Risk) คือ โอกาสที่จะถูกฟ้าผ่า

ภัย (Peril) คือ ฟ้าผ่า

สภาวะภัย (Hazard) คือ ใส่สร้อยคอทองคำ เดินกลางทุ่งขณะฝนตก

ตัวอย่าง น.ส.สมศรี ปลูกบ้านซึ่งสร้างด้วยไม้อยู่ในชุมชนซอยราชวิถี 6 และได้เกิดเพลิงไหม้

ความเสี่ยงภัย (Risk) คือ โอกาสเกิดเพลิงไหม้

ภัย (Peril) คือ เพลิงไหม้

สภาวะภัย (Hazard) คือ ตั้งอยู่ในชุมชนซอยราชวิถี 6

การจัดการความเสี่ยงภัย

1. กลุ่มวิธีการด้านการควบคุมความเสี่ยงภัย

- ❖ การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย เป็นวิธีการขจัดโอกาสที่อาจจะเกิดความเสียหายจากสาเหตุบางอย่างให้หมดสิ้นไป
- ❖ การป้องกันการเกิดความเสียหาย เป็นวิธีการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย โดยพยายามลดโอกาสความน่าจะเป็นหรือจำนวนครั้งที่อาจจะเกิดความเสียหายให้น้อยลง เช่น การติดป้ายห้ามสูบบุหรี่ การตรวจสอบสภาพรถยนต์ให้อยู่ในสภาพปลอดภัย
- ❖ การบรรเทาความเสียหาย เป็นการลดระดับความรุนแรงของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การดับเพลิงเวลาไฟไหม้
- ❖ การแยกภัย เป็นวิธีการพยายามลดความเสี่ยง โดยการแบ่งหน่วยความเสี่ยง เช่น การตั้งโรงงานและโกดังไว้คนละที่ การกระจายจำนวนบุคลากรสำคัญในการเดินทางให้เดินทางคนละเที่ยวบิน
- ❖ การทำสำเนา

2. กลุ่มวิธีการด้านการจัดการทางการเงินสำหรับความเสี่ยงภัย

- ❖ การเก็บความเสี่ยงภัยไว้เอง (Retention of Risk) ประกันภัยถือเป็น “Self-Insurance”
- ❖ การโอนความเสี่ยงภัย (Transfer of Risk) ประกอบด้วย 2 รูปแบบ
 1. โอนในรูปแบบการทำประกันภัย
 2. โอนไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ได้เป็นบริษัทประกันภัย
- ❖ Combination Techniques คือ การโอนภาระความเสี่ยงในรูปแบบประกันภัย และการรับความเสี่ยงภัยไว้เองบางส่วน

ประกันภัย เทียบกับ การพนัน

เหมือนกัน : ทั้งประกันภัยและการพนันต่างก็ขึ้นกับเหตุการณ์ไม่แน่นอนในอนาคต

แตกต่างกันตามตาราง

การพนัน	การประกันภัย
ไม่ต้องมีส่วนได้เสีย	ต้องมีส่วนได้เสีย
จ่ายผู้ใดก็ได้	จ่ายให้ผู้มีส่วนได้เสียในเวลาเกิดวินาศภัยเท่านั้น
จ่ายเงินเป็นกำไรเมื่อชนะตามจำนวนที่ตกลง	จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่แท้จริง
ไม่ทราบล่วงหน้าว่าฝ่ายใดจะชนะ โดยผู้แพ้จะสูญเสียเงิน	หากเกิดวินาศภัยขึ้น ผู้รับประกันภัยเป็นผู้จ่ายค่าสินไหมทดแทน

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย

- วิธีการเขียนระบุความคุ้มครองไว้ในกรมธรรม์ประกันวินาศภัยมี 2 ลักษณะ คือ
 - ความคุ้มครองแบบระบุภัย (Named Perils) : การเขียนระบุภัยที่ให้ความคุ้มครองไว้แจ้งชัดในกรมธรรม์ เช่น กรมธรรม์ประกันอัคคีภัย, กรมธรรม์ประกันภัยโจรกรรม
 - ความคุ้มครองแบบสรรพภัย (All Risks) : การเขียนระบุภัยที่ไม่ให้ความคุ้มครองไว้แจ้งชัดในกรมธรรม์ เช่น กรมธรรม์ประกันภัยการปฏิบัติงานตามสัญญา, กรมธรรม์ประกันความเสี่ยงภัยทุกชนิด(IAR)
- การเอาประกันภัยที่สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริง (Over Insurance) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัยกำหนดจำนวนเงินเอาประกันภัย **สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สิน** เช่น บ้านราคา 500,000 บาท แต่เอาประกันอัคคีภัยไว้จำนวนเงิน 750,000 บาท

- การเอาประกันภัยที่ต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริง (Under Insurance) หมายถึง การประกันภัยซึ่งมีจำนวนเงินเอาประกันภัยน้อยกว่ามูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินนั้นและจะมีผล
 1. สัญญาประกันภัยยังคงสมบูรณ์
 2. ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนประกันภัยตนเอง
 3. ต้องมีการเฉลี่ยความเสียหาย
- ความรับผิดชอบส่วนแรก (Deductible / Excess) คือ จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนส่วนแรกที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบเอง
วัตถุประสงค์ของความรับผิดชอบส่วนแรก เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยมีความระมัดระวังมากขึ้น
- อนุญาโตตุลาการตามสัญญาประกันภัย คือ ผู้พิพากษาชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้เอาประกันภัย และ/หรือผู้เสียหายกับผู้รับประกันภัย
- การประกันภัยร่วม (Co-Insurance) หมายถึง การที่ผู้รับประกันภัยหลายราย ตกลงร่วมกันรับประกันภัยรายเดียวกันตามอัตราส่วนที่ตกลงกันได้
- หนังสือคุ้มครองชั่วคราว (Cover Note) คือ เอกสารที่บริษัทประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย เพื่อเป็นหลักฐานรับรองว่าสินค้าดังรายละเอียดที่ระบุไว้ใน Cover Note จะได้รับความคุ้มครองตามเงื่อนไขและตามจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ระบุ
- ตารางกรมธรรม์ประกันภัย (Schedule) หมายถึง ส่วนของกรมธรรม์ประกันภัยที่สรุปรายละเอียดทั้งหมดในการประกันภัย
- ใบสลักหลังกรมธรรม์ประกันภัย (Endorsement) หมายถึง ข้อความที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเพิ่มเติมเพิ่ม/ลดเปลี่ยนแปลง แก้ไข ข้อความเดิมในกรมธรรม์

- จำนวนเงินเอาประกันภัย (Sum Insured) หมายถึง จำนวนเงินสูงสุดที่ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ หรือจำนวนเงินสูงสุดที่ผู้เอาประกันภัยจะสามารถเรียกร้องได้
- การประกันภัยต่อ (Reinsurance) หมายถึง การที่ผู้รับประกันภัยแบ่งภาระด้านความเสี่ยงภัยไปให้แก่ผู้รับประกันภัยอื่นอีกทอดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า บริษัทผู้รับประกันภัยต่อ (Reinsurer)

ประเภทของการประกันภัยต่อ

1. การประกันภัยต่อเฉพาะราย (Facultative Reinsurance) เป็นวิธีการที่เก่าแก่ที่สุด บริษัทผู้เอาประกันภัยต่อสามารถที่จะเสนอขอเอาประกันภัยเป็นราย บริษัทผู้รับประกันภัยต่อมีสิทธิ์จะรับ / ปฏิเสธ การรับประกันภัยต่อได้ตามความเห็นและนโยบายของตน และจะรับประกันภัยต่อในวงเงินเท่าไรก็ได้
 2. การประกันภัยต่อตามสัญญา (Treaty Reinsurance) เป็นข้อตกลงเป็นทางการและมีผลผูกพันทางกฎหมายที่ผู้รับประกันภัยต่อตกลงจะรับทุกการภัยที่มีการจัดสรรเข้าไป ซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของสัญญาโดยอัตโนมัติ
- สัญญาประกันภัยต่อที่เก่าแก่ที่สุด ปรากฏเป็นหลักฐานจัดทำที่เมืองเจนัว ประเทศอิตาลี ในปี ค.ศ. 1370 (ศตวรรษที่ 14)